

9. cvičení, 6-12-2022

Obsah:

0. Farní oznamy
1. Domácí úkoly
2. Cvičení: částečné setřídění seznamu na místě
3. Opakování: Funkce. Rekurze a generátory

Farní oznamy

1. **Materiály k přednáškám** najdete v GitHub repozitáři <https://github.com/PKvasnick/Programovani-1>. Najdete tam také kód ke cvičením a pdf soubory textů cvičením.
2. **Domácí úkoly**
 - Vyskytlo se několik typických problémů, u kterých se zastavím podrobněji.
 - Máme méně odevzdaných řešení, a úspěšnost byla v tomto kole poněkud nižší.

Kde se nacházíme

Dnes bude rychlé opakování a povíme si něco více o funkcích, příště začneme mluvit o třídách v Pythonu, čtení a zápisu do souborů a obsluze výjimek.

Domácí úkoly

Výběr vhodného kontejneru

Inverze slovníku

Toto bývá pocítováno jako těžší úloha, ale dopadla relativně dobře. ReCodEx u této úlohy často dává divné chyby nebo nedokáže rozeznat správné řešení, takže jsem několika z vás manuálně urpavil hodnocení.

Základní řešení: Vytvořit seznam dvojic (nositel, vlastnost) a přeorganizovat jej.

Benford, chybějící čísla

Toto byla aplikace na seznam nebo slovník. Seznam postačuje, protože máte jednoduché rozsahy klíčů typu 1,2, ... n.

Vyhledávání v slovníku je rychlé, ale nic neporazí v rychlosti přímé indexování.

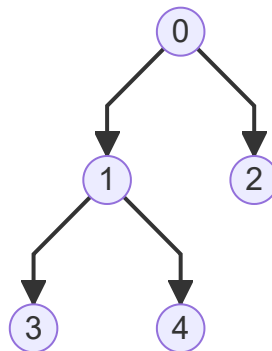
Pokud máte vytvořit přihrádky pro čísla 1..9 anebo 1..100, přidejte si nulový prvek. Seznam o jednu položku delší nikoho nezabije a používáte index totožné s hodnotou. U Benfordova testu navíc přihrádku pro 0 nutně potřebujete.

Různé

Vložka: Slovníky jako základ složitějších struktur

Slovníky mohou obsahovat jako hodnoty další slovníky, a tak můžeme vytvářet rozsáhlé hierarchické struktury, např. stromy:

```
strom = {"hodnota": 0, "deti" : [  
    {"hodnota" : 1, "deti" : [  
        {"hodnota": 3, "deti" : []},  
        {"hodnota": 4, "deti" : []}  
    }],  
    {"hodnota" : 2, "deti" : []}  
]}
```


Takovýto zápis není zvlášť praktický pro lidského čtenáře, ale důležité je, že dokážeme složité struktury zapsat do textové formy a pracovat s nimi. Tento přístup je základem datového formátu JSON (JavaScript Object Notation).

Částečné setřídění pole

Úloha: Máme seznam celých čísel 0..n. Úloha je setřídít data *na místě* tak, aby byly všechny 0 na konci a zbylá data ve stejném pořadí na začátku seznamu. Tedy

```
[1,0,2,3,0,5,5,0,7] -> [1,2,3,5,5,7,0,0,0]
```

Řešení

Na místě znamená, že nebudeme vytvářet nový seznam a použijeme jenom fixní (nezávislou od velikosti vstupního seznamu) paměť pro potřebné proměnné.

Dva poindexy:

- levý ukazuje po řadě na nuly v seznamu
- pravý ukazuje na následující nenulovou hodnotu

Projíždíme pole, vyměňujeme nulu u levého poindexu za nenulovou hodnotu u pravého poindexu. Končíme, když se pravý poindex zarazí o konec pole.

Neděláme nic fancy, žádné speciální kontejnery, žádný sort a pod., jenom jednoduchý přímočarý postup:

```
from random import shuffle # pro generování dat
```

```

def zeros_back(data: list[int]) -> list[int]:
    left = 0
    right = 0
    n = len(data)
    while left < n:
        if data[left] > 0: # hledáme nulu
            left += 1
            continue
        right = left
        while right < n and data[right] == 0: # hledáme následující nenulovou
            hodnotu
            right += 1
        if right == n: # od left do konce seznamu jsou samé nuly, končíme.
            break
        data[left], data[right] = data[right], data[left] # Nalezli jsme,
        vyměníme
        left += 1
    return data

def read_data() -> list[int]:
    data = []
    while (n := int(input())) != -1:
        data.append(n)
    return data

def generate_data() -> list[int]:
    data = [i for i in range(1, 10)] + [0] * 10
    shuffle(data)
    return data

def main() -> None:
    data = generate_data()
    print(data)
    print(zeros_back(data))

if __name__ == '__main__':
    main()

```

Pokračování: Funkce

Lambda-funkce

Kapesní funkce jsou bezejmenné funkce, které můžeme definovat na místě potřeby. Šetří práci například u funkcí jako `sort`, `min/max`, `map` a `filter`.

```
>>> seznam = [[0,10], [1,9], [2,8], [3,7], [4,6]]
>>> seznam.sort(key = lambda s: s[-1])
>>> seznam
[[4, 6], [3, 7], [2, 8], [1, 9], [0, 10]]
```

Rekurze: Permutace

Chceme vygenerovat všechny permutace množiny (rozlišitelných) prvků. Nejjednodušší je použít rekurzivní metodu.

```
def getPermutations(array):
    if len(array) == 1: # Base case
        return [array]
    permutations = []
    for i in range(len(array)):
        # Aktuální prvek + všechny permutace pole bez něj
        perms = getPermutations(array[:i] + array[i+1:])
        for p in perms:
            permutations.append([array[i], *p])
    return permutations

print(getPermutations([1,2,3]))
```

Výhoda je, že dostáváme permutace seříděné podle původního pořadí.

Nevýhoda je, že dostáváme potenciálně obrovský seznam, který se nám musí vejít do paměti. Nešlo by to vyřešit tak, že bychom dopočítávali permutace po jedné podle potřeby?

Jiný příklad: Kombinace

Kombinace jsou něco jiné než permutace - permutace jsou pořadí, kombinace podmnožiny dané velikosti.

Začneme se standardní verzí, vracející seznam všech kombinací velikosti n. Všimněte si prosím odlišnosti oproti permutacím:

```
def combinations(a, n):
    result = []
    if n == 1: # Base case: velikost 1 - vracíme seznam prvků
        for x in a:
            result.append([x])
        return result
    for i in range(len(a)):
        # Aktuální prvek + kombinace zbývajících o délce n-1
        for x in combinations(a[i+1:], n-1):
            result.append([a[i], *x])
    return result

print(combinations([1,2,3,4,5],2))

[[1, 2], [1, 3], [1, 4], [1, 5], [2, 3], [2, 4], [2, 5], [3, 4], [3, 5], [4, 5]]
```

Generátory a příkaz yield

Dáme-li list comprehension do kulatých závorek místo hranatých, dostaneme namísto seznamu generátor.

```
>>> r = (x for x in range(20) if x % 3 == 2)
>>> r
<generator object <genexpr> at 0x000001BC701E9BD0>
>>> for j in r:
...     print(j)
...
2
5
8
11
14
17
```

Následující ukázka demonstruje, jak Python interaguje s iterátorem:

```
>>> s = (x for x in range(3))
>>> next(s)
0
>>> next(s)
1
>>> next(s)
2
>>> next(s)
Traceback (most recent call last):
  File "<stdin>", line 1, in <module>
StopIteration
>>>
```

`next(it)` vrací další hodnotu iterátoru, a pokud už další hodnota není, vyvolá iterátor výjimku `StopIteration`. To je standardní chování iterátoru. Co se skrývá pod kapotou? Toto:

Generátorem nazýváme funkci, která může fungovat jako iterátor - lze ji opakovaně volat, a ona pokaždé vrátí následující hodnotu z nějaké posloupnosti.

Příklad 1.

```
>>> def my_range(n):
...     k = 0
...     while k < n:
...         yield k
...         k += 1
...     return

>>> list(my_range(5))

[0, 1, 2, 3, 4]
```

Příklad 2. Pokud vracíme hodnoty z posloupnosti, lze použít příkaz `yield from`:

```
>>> def my_range2(n):
        yield from range(n)

>>> list(my_range2(5))

[0,1,2,3,4]
```

Příklad 3 vám bude povědomý:

```
def read_list():
    while True:
        i = int(input())
        if i == -1:
            break
        yield i
    return

for i in read_list():
    print(f"Načetlo se číslo {i}.")

print("konec cyklu 1")

for j in read_list():
    print(f"Teď se načetlo číslo {j}")

print("konec cyklu 2")
```

Takto můžeme lehce oddělit cyklus zpracování dat od cyklu jejich načítání.

Generátory v Pythonu

Funkce pro počítání permutací a kombinací nám dávají potenciálně obrovské seznamy. Nešlo by je implementovat jako generátory?

```
def getPermutations(array):
    if len(array) == 1: # Base case
        yield array
    for i in range(len(array)):
        # Aktuální prvek + všechny permutace pole bez něj
        for p in getPermutations(array[:i] + array[i+1:]):
            yield [array[i], *p]

for p in getPermutations([1,2,3]):
    print(p)
```

Podobně pro kombinace:

```
def combinations(a, n):
    if n == 1:    # Base case: velikost 1 - vracíme seznam prvků
        for x in a:
            yield [x]
    for i in range(len(a)):
        # Aktuální prvek + kombinace zbývajících o délce n-1
        for x in combinations(a[i+1:], n-1):
            yield [a[i], *x]

for c in combinations([1,2,3,4,5],2):
    print(c)
```

Tyto funkce jsou implementovány v modulu `itertools`:

Combinatoric iterators:

Iterator	Arguments	Results
<code>product()</code>	p, q, ... [repeat=1]	cartesian product, equivalent to a nested for-loop
<code>permutations()</code>	p[, r]	r-length tuples, all possible orderings, no repeated elements
<code>combinations()</code>	p, r	r-length tuples, in sorted order, no repeated elements
<code>combinations_with_replacement()</code>	p, r	r-length tuples, in sorted order, with repeated elements

Examples	Results
<code>product('ABCD', repeat=2)</code>	AA AB AC AD BA BB BC BD CA CB CC CD DA DB DC DD
<code>permutations('ABCD', 2)</code>	AB AC AD BA BC BD CA CB CD DA DB DC
<code>combinations('ABCD', 2)</code>	AB AC AD BC BD CD
<code>combinations_with_replacement('ABCD', 2)</code>	AA AB AC AD BB BC BD CC CD DD

Příklad: Erasthenovo síto

Jednoduchý generátor, generující čísla n, n+1, ... můžeme implementovat například takto:

```
def nums(n):
    yield n
    yield from nums(n+1)
```

Není to moc dobrá implementace, protože je rekurzivní, ale má základní vlastnosti, které potřebujeme:

- generuje potenciálně nekonečnou řadu čísel
- pamatuje si svůj vnitřní stav a na vyžádání nabídne další číslo.

Erastothénovo síto implementujeme tak, jak velí základní algoritmus: Začínáme s přirozenými čísly 2, 3, ..., a proséváme je tak, že najdeme další číslo, které je prvočíslem, a pak odstraníme z posloupnosti všechny jeho násobky:

```
def nums(n):  
    yield n  
    yield from nums(n+1)  
  
def sieve(s):  
    n = next(s)  
    yield n  
    yield from sieve(i for i in s if i % n != 0)  
  
s = sieve(nums(2))  
for i in s:  
    if i < 100:  
        print(i)  
    else: break
```

Toto není zajímavé pro reálné aplikace, kde nás zajímají obrovská prvočísla, protože to je hluboce rekurzivní implementace; ale je to dobrá ukázka toho, co lze udělat s generátory.